

Transversale prioriteiten en sterke aanbevelingen

voor elk kind en elke jongere in Vlaanderen en Brussel

*DE VLAAMSE REGERING KIEST 3 À 5 **TRANSVERSALE PRIORITEITEN** WAARIN ZIJ DE KOMENDE JAREN EEN WEZENLIJK VERSCHIL WIL MAKEN VOOR KINDEREN EN JONGEREN VAN 0 TOT EN MET 30 IN VLAANDEREN EN HET TWEETALIGE GEBIED BRUSSEL-HOOFDSTAD. DEZE PRIORITEITEN GEVEN RICHTING AAN HET **JEUGD- EN KINDERRECHTENBELEIDSPLAN (JKP)** IN DE VORM VAN BREDE PROJECTPLANNEN.*

*DE **OMGEVINGSANALYSE 2024 - KINDEREN EN JONGEREN IN VLAANDEREN EN BRUSSEL** EN EEN **PARTICIPATIEF VOORTRAJECT** LEIDEN TOT **8 PRIORITEITEN** EN **VERSCHILLENDE AANBEVELINGEN**. DEZE PRIORITEITEN EN AANBEVELINGEN VORMEN DE BASIS VOOR HET VERDERE TRAJECT RICHTING DE DEFINITIEVE KEUZE VAN DE PRIORITEITEN DOOR DE VLAAMSE REGERING.*

8 transversale prioriteiten

**Samenleven in
solidariteit**

**De weg naar
volwassenheid**

**Ruimte om
jong te zijn**

**Goed in
je vel**

**Een stem
voor en door**

**Vrije tijd
op maat**

Mediawijsheid

**Veilig
opgroeien**

De aanbevelingen

Urgent, transversaal en impactvol

We stellen vast dat er vandaag, in de praktijk en in het jeugd- en kinderrechtenbeleid, heel wat urgente uitdagingen leven voor kinderen en jongeren in Vlaanderen en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Deze uitdagingen lenen zich bij uitstek om over alle beleidsdomeinen heen te worden aangepakt om zo een concrete en zichtbare impact te verwezenlijken.

Aan de hand van de **urgentie**, de mogelijkheid tot **transversaal** werken en de mogelijke **impact** werd de veelheid aan input verwerkt tot onderstaande aanbevelingen. Er wordt strategisch veel waarde gehecht aan deze drie elementen, want jeugd- en kinderrechtenbeleid realiseren, dat doen we niet alleen, dat doen we **samen**.

In die zin stellen we géén prioriteitenlijst voor. Alle aanbevelingen die naar voren geschoven worden, beschouwen we als **urgent**. Het zijn uitdagingen met een grote potentie tot **transversaal werken** én met een mogelijkheid tot **impact**.

De opsomming aan aanbevelingen is geclusterd onder titels die het potentieel in zich dragen om te dienen als basis voor de 3 à 5 te selecteren '**prioriteiten**'. Deze prioriteiten behelzen één of meerdere beleidsdomeinen. Hiermee wordt de transversaliteit van de complexe uitdagingen voor kinderen en jongeren beklemtoond.

De aanbevelingen zijn leesbaar op verschillende bestuursniveaus. Toekomstige acties, projecten en onderzoeken die onderdeel zullen zijn van de projectplannen die gekoppeld zijn aan de aanbevelingen kunnen op die manier gericht worden op het lokale, Vlaamse en/of federale niveau. Ze kunnen formeel of informeel van aard zijn.

Hoewel de aanbevelingen in hun kern gericht zijn op alle kinderen en jongeren, is er een bijzondere aandacht voor specifieke doelgroepen. Waar relevant, hebben we doelgroepen expliciet vermeld. De algemeen geformuleerde aanbevelingen worden evenwel met een intersectionele bril ingevuld.

Met kinderrechten als basis

Bij het ontwikkelen van een nieuw JKP zijn kinderrechten het belangrijkste richtsnoer. Dit kader, aangevuld met een uitgebreide omgevingsanalyse, data uit onderzoeken, overleg met en feedback uit het brede veld en beleidsdomeinoverschrijdende overlegmomenten zoals het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid, stuurt de vastlegging van de prioriteiten.

Kinderrechten zijn per definitie transversaal, en het is belangrijk deze rechten te vrijwaren voor alle kinderen en jongeren. Het Verdrag voor de Rechten van het Kind (VRK) gaat, zoals de andere mensenrechtenverdragen, over aspecten van menselijke waardigheid. Het VRK voegt daar echter specifieke waarborgen voor minderjarigen aan toe. De benadering van dit verdrag als mensenrechteninstrument laat toe kinderen in de bredere context van de samenleving te plaatsen en zo ook de autonomie van de minderjarige sterker in de verf te zetten. Hoewel kinderrechten specifiek gericht zijn op kinderen en jongeren tot 18 jaar, hanteren we de principes en waarden die eraan ten grondslag liggen ook als ethisch kader voor jongeren ouder dan 18 jaar. Zo fungeert het VRK als fundament voor de prioriteiten en aanbevelingen die hier naar voren geschoven worden en zo ook voor het Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan als geheel.

Gefundeerd op cijfers

De Omgevingsanalyse 2024 - Kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel heeft als focus kinderen en jongeren van 0 tot en met 30 jaar in Vlaanderen en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. De analyse bevat informatie over heel diverse beleids- en levensdomeinen en is in thematische hoofdstukken ingedeeld. Ze bevat een niet-exhaustieve bundeling van administratieve data, surveygegevens en resultaten van kwalitatief onderzoek dat de laatste jaren in Vlaanderen is uitgevoerd.

De verwerking van deze gegevens heeft mede geleid tot de formulering van onderstaande aanbevelingen. De aanbevelingen zijn erop gericht om breed in te spelen op thema's en noden die naar boven komen. De algemene beginselen van het VRK (non-discriminatie, belang van het kind, recht op leven, overleven en ontwikkeling, en recht om gehoord te worden) kennen hun weerslag in de aanbevelingen.

Daarnaast houdt het JKP ook rekening met andere internationale beleidskaders:

- ⇒ *Jeugdstrategie 2019-2027 en de bijhorende Youth Goals*
- ⇒ *Sustainable Development Goals (2015)*
- ⇒ *VN-resoluties m.b.t. jongeren*
- ⇒ *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948)*
- ⇒ *Mensenrechtenverdragen*
- ⇒ ...

Kind- en jongerenperspectief

Kinderen en jongeren zijn burgers van onze samenleving en vormen een specifieke doelgroep. In vergelijking met de totale bevolking kan je grofweg stellen dat 1 op de 3 'jeugd' is. Het kind- en jongerenperspectief veronderstelt dat er wordt ingezet op het belang, de noden en behoeften van kinderen en jongeren. Hun stem wordt beluisterd en hieraan wordt passend gevolg gegeven. Het potentieel en de (sluimerende) talenten worden erkend en gestimuleerd. Hierbij is continu aandacht voor de diversiteit binnen deze doelgroep, onder andere op vlak van leeftijd, gender, achtergrond, afkomst, beperking... Dit brengt met zich mee dat naast een zo inclusief mogelijke aanpak, daar waar nodig en wenselijk, er ook bijzondere aandacht is voor specifieke doelgroepen.

De verschillende horizontale beleidsplannen binnen de Vlaamse Regering respecteren elkaar en vullen elkaar aan om zo de slaagkansen en de effecten van elk plan te vergroten. Het kind- en jongerenperspectief en hieruit voortvloeiende specifieke doelstellingen en/of acties m.b.t. kinderen en jongeren krijgen een plaats binnen onder meer:

- ⇒ *het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding,*
- ⇒ *het Vlaams Energie- en Klimaatplan,*
- ⇒ *het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan,*
- ⇒ *het Actieplan Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid,*
- ⇒ *het Actieplan ter Bestrijding van Seksueel Geweld,*
- ⇒ *het Actieplan Dak- en Thuislozen,*
- ⇒ *het Actieplan ter Preventie van Gewelddadige Radicalisering, Extremisme, Terrorisme en Polarisatie*
- ⇒ *het beleidsplan Ruimte Vlaanderen,*
- ⇒ ...

Een stem voor en door

'Een stem voor en door' is een bijzondere cluster aan aanbevelingen. De voorbije jaren werd verder ingezet op het vormgeven van processen waarbij kinderen en jongeren zélf een stem hebben in het beleid dat wordt gemaakt. Mede hierdoor ontstond het project Reflector 2.0 dat ondersteuning voorziet voor de Vlaamse beleidsmaker om kinderen en jongeren bij het beleid te betrekken, om op die manier relevante en impactvolle beleidsbeslissingen te kunnen nemen.

Kinderen en jongeren hebben het recht om gehoord te worden in beslissingen die hen aanbelangen!

Heel wat beleidsbeslissingen van de Vlaamse overheid hebben een impact op kinderen en jongeren: jeugdhulp, onderwijs, mobiliteit, klimaat enzovoort. Het recht op participatie staat niet letterlijk in het Kinderrechtenverdrag, maar wordt vormgegeven door verschillende bepalingen:

- *het recht om gehoord te worden (artikel 12)*
- *het recht op vrije meningsuiting (artikel 13)*
- *de vrijheid van gedachte (artikel 14)*
- *het recht op vereniging (artikel 15)*
- *het recht op (passende) informatie (artikel 17)*

De hoeksteen van het recht op participatie is artikel 12:

"De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid."

Het recht op participatie vind je ook terug in de Belgische Grondwet:

"Elk kind heeft recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen." (artikel 22bis Grondwet)

Deze cluster aan aanbevelingen is naast transversaal in de aanbevelingen die onder de titel ressorteren, ook toepasbaar over alle aanbevelingen over de clusters heen. Hij is fundamenteel en universeel toepasbaar binnen alle clusters en aanbevelingen.

Een stem voor en door

1

Creëer veilige ruimte (mentaal en fysiek) voor alle kinderen en jongeren om zich als actieve burgers uit te drukken, hun stem te laten horen en de impact van hun stem gerealiseerd te zien in zowel top-down als bottom-up initiatieven.

2

Maak advies- en participatieorganen echt representatief voor alle kinderen en jongeren. Zorg voor een transparante (selectie)procedure om representativiteit en diversiteit te waarborgen.

3

Bied de nodige structuren en ondersteuning om kinderen en jongeren hun stem effectief te laten gelden. Investeer in tools, opleiding en trainingen (voor jeugdwerkers, leerkrachten en andere professional's) om hen bekwaam te maken in het faciliteren van echte participatie van kinderen en jongeren op alle niveaus en in alle facetten van de samenleving.

4

Versterk de stem van alle kinderen en jongeren in alle horizontale beleidsplannen van de Vlaamse overheid.

Samenleven

in solidariteit

1

Pak (kans)armoede van kinderen en jongeren aan met een geïntegreerde aanpak over sectoren en bevoegdheden heen. Versterk de financiële instrumenten en sociale vangnetten en maak kwaliteitsvolle huisvesting, onderwijs, vrije tijd, mobiliteit, kinderopvang, gezinsondersteuning en gezondheidszorg toegankelijker voor kinderen en hun gezinnen en jongeren in (kans)armoede.

2

Verbeter de toegankelijkheid van kwaliteitsvolle huisvesting, onderwijs, vrije tijd, mobiliteit, kinderopvang, gezinsondersteuning en gezondheidszorg en sociaal-economische rechten voor kinderen en jongeren van buitenlandse herkomst door middel van gerichte beleidsmaatregelen en ondersteunende programma's.

3

Zorg voor een geïntegreerd beleid dat de rechten van kinderen en jongeren die in ons land toekomen respecteert in elke fase van het traject, met specifieke aandacht voor de rechten van minderjarige nieuwkomers en niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. Zorg er bovendien voor dat alle vluchtelingenkinderen, al dan niet begeleid, eerstelijns en op maat toegang hebben tot passende informatie over hun rechten en rechtsmiddelen, asiel- en migratieprocedures, onderwijsmogelijkheden en het beschikbare hulp- en ondersteuningsaanbod.

4

Faciliteer solidariteit tussen gemeenschappen, binnen Vlaanderen en daarbuiten, en over sociale breuklijnen heen. Stimuleer ontmoeting en uitwisselingen tussen jongeren uit verschillende culturele gemeenschappen met het oog op het waarderen en respecteren van verschillen en het tegengaan van schadelijke polarisering. Stimuleer ontmoeting tussen generaties en organiseer dialoog over urgente maatschappelijke uitdagingen.

5

Zet sterker in op een anti-discriminatiebeleid en maatregelen vanuit een intersectionele benadering om systematische discriminatie, onbewuste vooroordelen en vijandige attitudes op basis van genderidentiteit, huidskleur, seksuele voorkeur, handicap, en andere kenmerken te bestrijden opdat alle kinderen en jongeren gelijkwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.

6

Zorg voor inclusieve sensitiviteitstraining voor professionelen en vrijwilligers die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn bij het werken met kinderen en jongeren, in sectoren zoals vrije tijd, onderwijs, jeugdhulp en gezondheidszorg. Focus hier op de inclusie van jonge mensen en het waarderen van diversiteit, het ontwikkelen van veilige ruimtes en kindgerichte leerprocessen. Stimuleer interculturele uitwisseling en inclusieve praktijken die diversiteit omarmen.

De weg naar volwassenheid

1

Investeer in duurzame banen en loopbanen voor jongeren. Verhoog de arbeidskansen voor jongeren door ondernemerschap en talent- en competentieontwikkeling te ondersteunen, en zorg voor een stimulerend regelgevend kader voor vzw's en start-ups. Vertrek hiervoor vanuit de waarden en het perspectief van de jongeren.

2

Zet in op de transitie van de schoolbanken naar de professionele wereld met bijzondere aandacht voor kortgeschoolde jongeren. Creëer een vangnet voor schoolverlaters.

3

Ondersteun NEET-jongeren (not in education, employment or training) in hun deelname aan een vorm van onderwijs of opleiding en/of aan de arbeidsmarkt. Heb hierbij specifieke aandacht voor de drempels tot onderwijs en werk die NEET-jongeren met een arbeidshandicap of buitenlandse herkomst ervaren.

4

Verzacht de overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid voor jongeren in een kwetsbare positie op verschillende domeinen, waaronder huisvesting. Versterk het beleid dat de unieke uitdagingen en kansen van deze levensfase erkent en bied hierop passende ondersteuning.

5

Verminder sociale ongelijkheid en creëer gelijke toegang tot kwalitatieve leerkansen voor alle kinderen, ongeacht hun (financiële) achtergrond, door te investeren in formele en informele educatie.

Ruimte om jong te zijn

1

Investeer in kind- en jeugdriendelijke infrastructuur op maat van alle kinderen en jongeren. Bouw een model voor de regio rond gedeeld ruimtegebruik, langdurige leegstand en het openstellen van ruimte.

2

Voorzie duurzame, veilige en inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte, en open, groene en verkoelende ruimte, nabij en verbonden voor kinderen en jongeren in zowel landelijke als stedelijke gebieden, aan de hand van een (normerend) kader.

3

Zorg voor bestaande en nieuwe huisvesting die kwalitatief, veilig en gezond is voor kinderen en jongeren, in het bijzonder kinderen en jongeren in kansarmoede en in dak- of thuisloosheid. Zet in op preventieve maatregelen en oplossingen op maat die huisvesting en begeleiding combineren, en ontwikkel een specifieke aanpak voor de transitie naar volwassenheid.

4

Maak van Vlaanderen een echte koploper in duurzame ontwikkeling. Ontwikkel relevante klimaat- en milieueducatie voor kinderen en jongeren en geef kinderen en jongeren een impactvolle stem in het Vlaamse en Europese klimaat- en milieubeleid.

5

Zet in het Vlaams beleid autonome mobiliteit van kinderen en jongeren centraal:

- a. Gebruik de Kindnorm structureel als uitgangspunt voor het verkeersbeleid in Vlaanderen.
- b. Creëer verkeersveilige, leefbare en betekenisvolle plekken voor, door en met kinderen en jongeren.
- c. Voorzie meer fietsverbindingen en meer verbindingen met openbaar vervoer naar plaatsen die voor kinderen en jongeren essentieel zijn, waaronder scholen, werk, vrije tijd, zorg...
- d. Geef kinderen en jongeren in kansarmoede, met een handicap of bijzondere zorgnood toegang tot kwaliteitsvolle mobiliteit voor onderwijs, werk, zorg en vrije tijd.

Goed in je vel

1

Investeer in een breed scala van preventieve en outreachende programma's die gezonde copingmechanismen bevorderen en (psychische) veerkracht bij alle kinderen en jongeren versterken. Ontwikkel en implementeer richtlijnen voor vroegtijdige interventie en ondersteuning van het mentale welzijn van jonge kinderen. Focus op de opleiding en bewustmaking van vertrouwenspersonen en eerstelijnsverleners.

2

Zet in op preventie van zelfdoding onder jongeren en op een multidisciplinaire aanpak van suïcidale gedachten en gedrag bij jongeren en hun omgeving.

3

Breid de toegang tot kwalitatieve geestelijke gezondheidszorg uit voor alle jongeren door binnen hun leefwereld te streven naar het creëren van laagdrempelige plekken die hen echt bereiken, waar ze elkaar kunnen vinden en die ook verbonden zijn met de hulpverlening.

4

Zorg voor vorming over onder andere integriteit, seksueel grensoverschrijdend gedrag, (cyber)pesten, complexe trauma's en maatschappelijke en culturele stigma's bij begeleiders van kinderen en jongeren. Maak werk van warme doorverwijzing tussen professionals in sectoren die direct betrokken zijn bij het werken met kinderen en jongeren zodat zij dit preventief en curatief kunnen inzetten in de praktijk.

5

Neem maatregelen om de wachttijden voor kinderen en jongeren die hulp nodig hebben, te verkorten. Bied zowel op korte als lange termijn sterke oplossingen in de jeugdhulp en brede hulpverlening. Geef de stem van kinderen en jongeren een waardevolle plaats in het besluitvormingsproces.

Vrije tijd

op maat

1

Investeer in de verdere ontwikkeling van diverse en toegankelijke vrijetijds mogelijkheden voor alle kinderen en jongeren vertrekkend vanuit een leefwereldgerichte kijk op vrije tijd.

2

(H)erken, waardeer en ondersteun alle vormen van vrijwillig engagement van kinderen en jongeren. Stem het beleidskader van vrijwillig engagement af op de realiteit van kinderen, jongeren en organisaties. Vertrek hiervoor vanuit het engagement van het kind of de jongere, ongeacht welk bestuursniveau bevoegd is.

3

Maak alle kinderen en jongeren eigenaar van hun vrije tijd, in een georganiseerde of ongeorganiseerde context. Zet in op verbinding tussen en ondersteuning van verschillende organisaties voor en door jongeren. Leg hierbij kruisverbanden over sectoren heen zoals jeugd, cultuur(educatie), sport, toerisme, ...

4

Investeer in een opvang- en activiteitsaanbod dat ouders in staat stelt om te werken, een opleiding te volgen en werk te combineren met gezinsleven. Werk hiervoor samen over niveaus en beleidsdomeinen heen. Dit aanbod moet toegankelijk zijn voor alle kinderen en ouders, inclusief degenen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden en kinderen met speciale zorgbehoeften. Zorg voor een verdere uitrol en implementatie van het decretale kader.

5

Maak meerdaagse uitstappen in de vrije tijd en in de schooltijd mogelijk en toegankelijk voor alle kinderen en jongeren en zeker voor de meest kwetsbaren.

6

Om de taalvaardigheid van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel te bevorderen, is het essentieel om taalstimulering te integreren in alle aspecten van hun leven - van onderwijs tot vrijetijdsactiviteiten. Het is belangrijk te investeren in programma's die taalstimulerende activiteiten aanbieden, zoals die in bibliotheken en tijdens vrijetijdsactiviteiten.

Mediawijsheid

1

Ontwikkel en implementeer een gedragen en gezamenlijke overheidsbrede visie omtrent (digitale) mediawijsheid voor kinderen en jongeren, gebaseerd op onderzoek en beleidservaring en de directe input van kinderen en jongeren.

2

Zet in op digitale innovatie en creatie door kinderen en jongeren zelf door te investeren in digitaal jeugdwerk, journalistiek, videocreatie, etc. Bevestig kinderen en jongeren hier niet alleen in hun expertise als *digital natives*, maar bied ook voldoende leerkansen aan op vlak van kwaliteitsvolle informatieverwerking.

3

Bied een kader en ondersteuning aan ouders, opvoeders en jeugdwerkers om hen te helpen kinderen en jongeren te begeleiden bij verantwoordelijk en veilig gebruik van digitale media. Stimuleer uitwisseling en dialoog tussen ouders, opvoeders en jeugdwerkers via vormingen en netwerken en intergenerationeel leren.

4

Bouw een structureel digitaal inclusiebeleid uit en verzeker toegang tot het internet en digitale dienstverlening voor alle kinderen en jongeren.

Veilig

opgroeien

1

Zorg voor voldoende middelen en training voor professionals in de gezondheidszorg, onderwijs en jeugdhulp om schendingen van de integriteit van kinderen en jongeren tijdig te herkennen, aan te pakken of gericht door te verwijzen. Zet daarnaast in op bewustmaking en preventie over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, geweldloze opvoeding en gendergerelateerd geweld.

2

Investeer in preventief beleid voor kinderen en hun gezinnen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. Versterk de plekken waar ondersteuning kan worden georganiseerd door middel van toegankelijke en laagdrempelige opvoedingsondersteuning, gezinsbegeleiding, gezinsondersteunende programma's (huisvestingsondersteuning en financiële hulp...) en kinderopvang.

3

Investeer in rehabilitatieprogramma's en alternatieve straffen voor jonge overtreeders, gericht op het voorkomen van recidive en het bevorderen van hun succesvolle re-integratie in de samenleving. Zet hierbij in op een gecoördineerde aanpak.

4

Werk verder aan de relatie tussen minderjarigen/jongeren en politie. Zet duurzaam in op een verbeterde relatie in structuur en cultuur. Implementeer een klachtensysteem waar minderjarigen vragen kunnen stellen over een politieoptreden.